

SBMIs remissvar: nationell avfallsplan och avfallsförebyggande program

- SBMI är mycket positiva till uppmaningen till kommuner och länsstyrelser att "Vid tillsyn och prövning säkerställa tillämpning av lagar och regler för ökad återvinning"
- I planen anges att "De största mängderna bygg- och rivningsavfall uppkommer vid infrastruktur- och anläggningsprojekt eller muddring. Dominerande avfallsslag är jord från anläggningsarbeten (schaktmassor), mineralavfall från bygg och rivningsprojekt (betong, tegel, klinker, asfalt och liknande) samt muddermassor. I statistiken ingår bygg- och rivningsavfall som hanteras på tillståndspliktiga avfallsanläggningar." Däremot ingår exempelvis inte schaktmassor från ett vägarbete där det uppkomna avfallet används direkt vid ett annat vägarbete. Hanteringen av dessa massor som produkter/biprodukter skapar en stor samhällsnytta och är en viktig del i materialförsörjningen till samhällsbyggnadsprojekt. Denna hantering bör främjas genom att material inte avfallsklassas i onödan, och detta bör tydliggöras i vägledning.
- SBMI är mycket positiva till uppmaningen till Naturvårdsverket: "Utveckla och sprida vägledning avseende gällande lagstiftning om bygg- och rivningsavfall". Dock är det i detta sammanhang viktigt att se att det i dag finns ett utbrett missnöje med den befintliga vägledningen. Vägledningen behöver vara enkel och tydlig för att få genomslag både hos tillsynsmyndigheter och hos verksamhetsutövare. Då blir det attraktivt att göra rätt, och incitamenten till avfallsbrottslighet minskar.
- SBMI är mycket positiva till uppmaningen till kommunerna att se till att "Det finns ett stort behov av lagrings- och bearbetningsplatser när direkt avsättning för uppkomna massor saknas." SBMI upplever att det finns en stor utvecklingspotential i tillståndsgivningen av bearbetningsplatser för massor i många kommuner. Det är en mycket viktig del i främjandet av det cirkulära byggandet att det finns ytor där cirkulär verksamhet kan bedrivas.
- SBMI är mycket positiva till att planen tar upp att "För att kunna genomföra fysisk planering för att främja en hållbar masshantering på regional och kommunal nivå behöver verktygen för fysisk planering ses över och optimeras." Detta bör konkretiseras ytterligare genom att kommuner uppmanas att ta fram tydliga masshanteringsplaner, och att länsstyrelserna uppmanas att ta fram bergmaterialförsörjningsplaner där man även analyserar förutsättningarna till cirkulär materialförsörjning.
- I statistiken som presenteras ingår bygg- och rivningsavfall som hanteras på tillståndspliktiga avfallsanläggningar. Däremot ingår exempelvis inte schaktmassor från ett vägarbete där det uppkomna avfallet används direkt vid ett annat vägarbete. Detta är ett flöde som skapar stor nytta, stort värde, och bidrar i den cirkulära materialförsörjningen, och bör tydligt beaktas i avfallsplanen.
- I planen anges att "I en utvärdering av medlemsländernas hantering av miljöbrott som gjorts av Europeiska rådet konstaterades bland annat att det saknas kunskap och tillräcklig kompetens om miljöbrott för att hantera brottsligheten" Mot denna bakgrund bör det tilläggas i åtgärdsförlagen att denna kompetens- och resursbrist hos tillsynsmyndigheter bör åtgärdas. Ökad tillsyn löser inga problem om denna tillsyn inte bedrivs på ett effektivt och kompetent sätt. För att minska avfallsbrottsligheten krävs en smartare och mer kompetent tillsyn. Inte en generellt ökad uppsökande tillsyn.
- I avfallsbranschen kan man idag redovisa en vinst utan att ha genomfört någon förädling (bearbetning), på grund av att principen om lägsta värde inte tillämpas vid lagervärdering enligt redovisningslagstiftningen. SBMI anser att detta är en viktig bidragande orsak till att

oseriösa aktörer lockas till branschen. Inom all annan tillverkande industri kan en vinst redovisas först när produkten har sålts, inte omedelbart efter att råvaran köpts in. SBMI anser att det är fel att man kan redovisa ett resultat utan att ha genomfört någon behandling eller slutlig bortskaftning (deponi). Principen om lägsta värde vid värdering av lager skulle kunna, och borde, tillämpas även i avfallsbranschen när avfall samlas in i syfte att lagras eller behandlas. Detta skulle innebära att hela den intäkt som erhålls då ett avfall tas emot måste redovisas som en skuld, och får inte skrivas av förrän avfallet/den återvunna produkten lämnats vidare. Ett sådant förfarande tar helt bort incitamentet att lagra avfall längre än nödvändigt, och det skulle på ett tidigt stadium avslöja de aktörer som inte avser bedriva en seriös återvinningsverksamhet. Denna åtgärd skulle betyda mer för möjligheterna att komma åt branschens oseriösa aktörer än många

- I syfte att främja den cirkulära hanteringen av material är det mycket viktigt att det finns en tydlig möjlighet att återvinna material som klassas som avfall, men även en tydlig möjlighet att hantera cirkulära material som biprodukter eller produkter. En viktig del av den cirkulära hanteringen sker inom ramarna för återbruk / återanvändning utanför avfallslagstiftningen. Regelverket för återanvändning och återvinning upplevs idag som alltför komplext, krångligt och tidskrävande. Regelverket är inte anpassat för hur byggverksamhet bedrivs, och dagens vägledning är alltför restriktiv för att tydligt främja cirkulära lösningar. Det behöver vara lätt att göra rätt!
- En av de viktigaste avfallsförebyggande åtgärderna är att inte avfallsklassa saker i onödan. Då blir den cirkulära hanteringen krånglig och dyr.
- Hanteringen av material och vägledningen för hantering och återvinning av material behöver vara enkel och tydlig för att främja den cirkulära hanteringen, annars blir det krångligt och dyrt.
- Det ska vara lätt att göra rätt! Då blir den cirkulära hanteringen effektiv och attraktiv, och incitamenten för avfallsbrottslighet minskar. Att minska intresset för avfallsbrottslighet är en av de allra viktigaste åtgärderna för att minska avfallsbrottslighet. Blir det dyrt och krångligt att vara en cirkulär aktör kommer avfallsbrottsligheten med all säkerhet att öka.
- Regelverket för hantering av avfall är komplext och fullt av undantag och specialregler, och en alltför restriktiv tillämpning leder till ökade kostnader och ökade incitament för avfallsbrottslighet. Därför krävs tydlig och lättillgänglig vägledning som främjar cirkulära lösningar.
- I syfte att främja den cirkulära hanteringen av material är det mycket viktigt att det finns en tydlig möjlighet att återvinna material som klassas som avfall, men även en tydlig möjlighet att hantera cirkulära material som biprodukter eller produkter. En viktig del av den cirkulära hanteringen sker inom ramarna för återbruk / återanvändning utanför avfallslagstiftningen.
- I planen anges att: "Den vanligaste behandlingen av bygg- och rivningsavfall är genom återvinning som konstruktionsmaterial, följt av deponering och energiåtervinning (Figur 12)." Kommentar: den största delen av denna "återvinning som konstruktionsmaterial" är fyllnad och deponitäckning inne på deponianläggningar. Detta innebär en mycket lågkvalificerad användning som endast bör användas i sista fall. En tillämpning där massor behandlas och återproduceras till produkter som bidrar till materialförsörjningen för tydligt främjas.
- Hela ekosystemet av myndighetsbeslut präglas av en vilja att öka cirkulariteten i samhället. Avfallslagstiftningen är utformad utifrån att samhället behöver skyddas från avfall, och den är inte utformad främst med schaktmassor och bergmaterial i åtanke.

Detta får effekten att bedömningen ofta börjar i "fel ända". Utgångspunkten i bedömningen hos tillsynsmyndigheter har hamnat i en situation där avfallshierarkin tillämpas "upp och ned". Man utgår ifrån att det är avfallsregelverket som gäller vid masshantering, och ifrågasätter sällan ett beslut om att använda massor till deponitäckning eller deponi, medan återvinningsändamål systematiskt ifrågasätts och prövas. I dagsläget innebär tillämpningen på många håll att utgångspunkten upplevs som att samhället inte vill nyttiggöra schaktmassor. Den utmärkta logiken i EUs avfallshierarki behöver vara vägledande i myndigheters bedömningar. Material bör inte klassas som avfall om det inte är nödvändigt, och i upphandlingar behöver cirkulärt material efterfrågas.

- Kommuner och länsstyrelser har en mycket viktig roll i avfallsförebyggandet och främjandet av cirkulär hantering i bygg och anläggningssektorn. Förslagen i dokumentet är till stor del inriktade på konsumentprodukter och konsumentmarknaden, och fokuserar alltför lite på åtgärder inom byggsektorn.
- Avfallsplanen och avfallsförebyggande åtgärderna bör utformas så att det främjar återanvändning och återvinning av material samtidigt som det förhindrar avfallsbrott. Det är avgörande att författningsförslagen specificerar och begränsar sig till de avfallskategorier som faktiskt utgör en risk, samt att tydlig vägledning tillhandahålls för att säkerställa en enhetlig och likvärdig tillämpning av regelverket. Det är viktigt att det inte blir krångligt och dyrt att följa det redan alltför komplexa avfallsregelverket, för då ökar incitamenten för avfallsbrottslighet som i planen beskrivs som en lukrativ verksamhet. Det ska vara lätt att göra rätt!